

Giới hoạt động đánh giá cao việc LHQ xác nhận Người Thượng là Dân Tộc Bản Địa

26/10/2024

VOA Tiếng Việt

Người Thượng ở Tây Nguyên. Photo Facebook Nguoi Thuong vi Cong ly.

Giới hoạt động cho rằng việc các chuyên gia nhân quyền Liên Hiệp Quốc trong các văn bản chính thức gần đây xác nhận rằng người Thượng ở Việt Nam là người bản địa “có ý nghĩa quan trọng”, mặc dù chính quyền Việt Nam khẳng khái từ chối công nhận.

Việc xác nhận này diễn ra chỉ vài tháng sau khi các chuyên gia của nhóm Công ước quốc tế về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt chủng tộc (ICERD) nêu một số câu hỏi vì sao Hà Nội không công nhận sự tồn tại của người dân tộc bản địa ở Việt Nam và việc một số trường hợp các nhà hoạt động bản địa bị khởi tố vì truyền đạt thông tin liên quan đến quyền của người bản địa.

Từ vụ bạo động ở Đắk Lắk

Khi các nhóm các báo cáo viên đặc biệt của Liên Hiệp Quốc (LHQ) lên tiếng quan ngại về phiên tòa lưu động xét xử 100 người ở Đắk Lắk, ít hai lần trong cùng một thông cáo cáo chí họ đã gọi người Thượng là dân tộc bản địa (indigenous people).

“Các chuyên gia nhân quyền độc lập hôm nay bày tỏ tình trạng báo động về việc Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam lạm dụng luật chống khủng bố - có tính chất phân biệt đối xử - đối với các sắc dân bản địa người Thượng và các nhóm tôn giáo thiểu số theo đạo Tin lành ở Tây Nguyên”, nhóm chuyên gia LHQ viết trong thông cáo ngày 28/8/2024.

“Phiên tòa của chính quyền Việt Nam dường như liên quan đến việc bắt giữ và giam giữ tùy tiện, bao gồm cả việc kích động lực lượng dân phòng thuộc một nhóm dân tộc đa số để truy lùng những nghi phạm được cho là người Thượng bản địa”, vẫn lời các chuyên gia LHQ.

Trước đó, trong thư tố giác ngày 14/6/2024, các chuyên gia LHQ cũng công nhận rằng hầu hết 100 người bị xét xử nói trên là “người Thượng bản địa (hay cũng được gọi là ‘người miền núi’, ‘người Thượng’, hay ‘người Degar’)”.

Các chuyên gia LHQ đề cập đến các cáo buộc bắt giữ và giam cầm “bất hợp pháp” liên quan đến vụ án, tra tấn và ngược đãi các nghi phạm người Thượng, những cái chết không rõ nguyên nhân khi bị giam giữ, cáo buộc khủng bố, hạn chế quyền tự do ngôn luận và tham gia truyền thông, phân biệt đối xử với người bản địa và đàn áp người Thượng vì lý do tôn giáo và tín ngưỡng.

Bà H’Biap Krong, một người Thượng sống lưu vong ở châu Âu, một nhà bảo vệ nhân quyền cho người Thượng, nói với VOA hôm 25/10 rằng việc các chuyên gia LHQ lên tiếng xác nhận người Thượng là người bản địa có ý nghĩa rất quan trọng.

“Việc các chuyên gia nhân quyền dùng từ người Thượng bản địa trong thông cáo báo chí nhằm nhấn mạnh với nhà nước Việt Nam cũng như quốc tế biết rằng cộng đồng yếu thế này của người bản địa ở Việt Nam đang được quốc tế quan tâm; sự tồn tại của họ được quốc tế công nhận; nhấn định một điều rằng Việt Nam cần phải công tâm và công bằng trong việc đối nhân xử thế đối với người Thượng bản địa”.

“Từ lúc các vụ xung đột xảy ra ở Tây Nguyên và rất nhiều người quan tâm đến vấn đề này và các báo cáo vi phạm được cung cấp thường xuyên, cộng đồng quốc tế và các cơ quan của Cao ủy Nhân quyền LHQ chú trọng hơn đến các vấn đề của người Thượng bản địa ở Việt Nam”, bà Krong, người thường xuyên vận động tại diễn đàn LHQ về quyền của người Thượng, nêu quan điểm cá nhân.

XEM THÊM:

[Việt Nam không thừa nhận người bản địa; giới quan sát bất bình](#)

Trong thông cáo phát đi ngày 28/8, các chuyên gia LHQ lấy ví dụ về việc ngày 20/1/2024, một phiên tòa lưu động “đã kết án 100 người về các tội danh liên quan đến khủng bố” trong vụ tấn công vào hai trụ sở chính quyền xã ở tỉnh Đắk Lắk hồi tháng 6/2023, làm 9 người chết.

Các chuyên gia nhân quyền độc lập của Ủy ban Nhân quyền LHQ cũng cho rằng “100 người này chủ yếu bị truy tố về tội khủng bố mơ hồ” bởi phiên tòa lưu động mà họ cho rằng “thiếu cơ sở pháp lý rõ ràng và không độc lập trước ảnh hưởng chính trị”.

Truyền thông Việt Nam nói rằng phiên tòa xét xử 100 bị cáo trong vụ tấn công khủng bố ở Đắk Lắk ngày 11/6/2023 “tuân theo quy định của pháp luật Việt Nam phù hợp với các nguyên tắc của Hiến chương LHQ, các nghĩa vụ theo luật nhân quyền và nhân đạo quốc tế”.

Đến xác định ‘Người Thượng Bản địa’

“LHQ ghi nhận rằng người Thượng ở Tây Nguyên là những sắc dân bản địa. Âm ỉ trước đến giờ họ vẫn thừa nhận điều ấy, nhưng bây giờ đây là lần đầu tiên họ chính thức dùng từ kép là ‘Người Thượng Bản địa’”, ông Nguyễn Đình Thắng, giám đốc điều hành của tổ chức phi chính phủ BPSOS ở Virginia, Mỹ, nêu nhận định với VOA.

“Đây là điều mà chính quyền Việt Nam cấm kỵ, cho đến giờ này họ vẫn tuyên bố rằng ở Việt Nam không có cái gọi là người bản địa, Việt Nam chỉ thừa nhận những sắc dân thiểu số”, ông Thắng nói thêm.

“Quyền của người bản địa rất đặc biệt”, tiến sĩ Nguyễn Đình Thắng nhận định. “Sắc dân thiểu số không gắn liền với đất đai của tổ tiên, trong khi người bản địa gắn liền với đất đai, văn hóa của họ gắn liền với rừng núi, sông hồ... Họ có những quyền đặc biệt được quốc tế công nhận, được LHQ công nhận. Ví dụ như quyền được hội ý khi có những chính sách ảnh hưởng đến văn hóa, đất đai... của họ, họ phải có quyền quyết định trong những chính sách, họ được quyền thụ hưởng những lợi nhuận rút ra từ đất đai của họ. Họ có những quyền tương đối tự trị trong việc bầu ra những người của họ để đại diện cho họ trong thể chế, chính quyền”.

“Liên Hiệp Quốc đã chính thức công nhận người Montagnard là người bản địa – đây là một lời khẳng định có ý nghĩa đặc biệt sâu sắc, nhấn mạnh quyền tồn tại và phát triển độc lập của cộng đồng Montagnard”, ông Y Phic Hdok ở bang California, Mỹ, đồng sáng lập nhóm Người Thượng vì Công lý, nêu ý kiến với VOA. “Sự công nhận này không chỉ giúp bảo vệ quyền lợi của người Montagnard mà còn là lời kêu gọi toàn cầu để chính phủ Việt Nam tôn trọng quyền của họ với tư cách là người bản địa”.

Dù chính phủ Việt Nam đã bỏ phiếu ủng hộ Tuyên bố của LHQ về quyền của người bản địa (‘UNDRIP’) khi tuyên bố này được Đại hội đồng LHQ thông qua vào ngày 13/9/2007, nhưng nước này vẫn không công nhận người bản địa, và cũng chưa phê chuẩn Công ước 169 của Tổ chức Lao động Quốc tế về người bản địa và bộ lạc.

Trong [thư phản hồi](#) của chính quyền Việt Nam ngày 27/7/2023 cho [thư tố giác](#) của Báo cáo viên Đặc biệt LHQ ngày 6/9/2022, họ nói rằng Việt Nam “không có người bản địa”, và cũng “không có cái gọi là người Thượng bản địa”. Đồng thời, Hà Nội cho rằng “không ai bị bắt giữ tùy tiện hay trừng phạt vì thực hiện các quyền tự do hợp pháp, bao gồm quyền tự do tín ngưỡng và tôn giáo, tự do ngôn luận và quan điểm, tự do hội họp và lập hội”.

“Người Thượng đã trải qua nhiều thập kỷ bị phân biệt đối xử, đàn áp tôn giáo, và bị tước đoạt đất đai”, nhóm Người Thượng vì Công lý, tổ chức vệ quyền của người Thượng, cho biết trong một bài đăng trên Facebook gần đây. “Một số đã tìm cách chạy sang các nước láng giềng, như Thái Lan, để tránh sự đàn áp và tìm kiếm quyền tị nạn, nhưng tình hình của họ vẫn rất khó khăn”.

Việt Nam gọi người Thượng là gì?

Người Thượng là một thuật ngữ do chính quyền thực dân Pháp sử dụng, có nghĩa là “cư dân miền núi”, để mô tả một nhóm khoảng 30 dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên của Việt Nam. Nhiều người trong số họ là người theo đạo Tin lành.

Các dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên từ lâu đã cảnh giác với sự can thiệp từ bên ngoài và có mâu thuẫn với nhiều chính phủ khác nhau, bao gồm cả chính quyền miền Nam Việt Nam do Mỹ hậu thuẫn trước năm 1975 và chính phủ cộng sản Việt Nam sau đó.

Vào những năm 1960, nhiều người Thượng là thành viên của một nhóm tên là FULRO, vận động đòi quyền tự chủ cho người bản địa. Trong Chiến tranh Việt Nam, người Thượng đã giúp đỡ lực lượng Hoa Kỳ trong việc ngăn chặn bộ đội Bắc Việt đưa hàng tiếp tế vào miền Nam Việt Nam.

Kể từ sau Chiến tranh Việt Nam năm 1975, chính phủ Việt Nam đã thực hiện chính sách di cư, đưa hơn ba triệu người Kinh đến khu vực này, khiến cho có nhiều biến động về dân cư và sắc tộc.

Chính quyền cộng sản Việt Nam không dùng từ người Thượng, thay vào đó, họ sử dụng tên Đê Ga (Degar) để chỉ những người Thượng theo đạo Tin lành không được nhà nước thừa nhận ở khu vực Tây Nguyên.

Chính quyền Việt Nam cáo buộc rằng “Nhà nước Đê Ga” hay “Cộng hòa Đê Ga” là một tổ chức “phản động” của nhóm người lưu vong với mưu đồ ly khai khu vực Tây Nguyên thành một quốc gia riêng rẽ độc lập. Ngoài ra, chính quyền còn cáo buộc rằng nhóm tin lành Đê Ga là “tà đạo”.

Truyền thông nhà nước cho rằng những đối tượng có “ý định xấu” đã lợi dụng khái niệm “người bản địa” để truyền bá thông tin sai lệch và kích động ly khai.

Vào tháng 11/2023 ở Geneva, trong phiên đối thoại với Ủy ban Công ước Xóa Phân biệt chủng tộc (CERD), bà Chingsung Chung, Chuyên gia Ủy ban CERD và Đồng báo cáo viên Quốc gia, chỉ ra rằng Chính phủ Việt Nam “không công nhận bất kỳ cộng đồng nào trong số 53 dân tộc thiểu số là người bản địa và không muốn tham gia vào các cuộc thảo luận cởi mở và toàn diện về việc công nhận người dân bản địa và các quyền cụ thể của họ” và bà đề nghị phái đoàn Việt Nam giải thích.

Đáp lại, Thứ trưởng Việt Nam Y Thông, Phó Chủ nhiệm Ủy ban Dân tộc, trưởng phái đoàn của chính phủ Việt Nam, nói rằng ở Việt Nam “không có người bản địa”.

“Chúng tôi không sử dụng từ ‘người bản địa’ mà chúng tôi dùng từ ‘người dân tộc thiểu số’, ông Y Thông phát biểu tại diễn đàn LHQ, nhấn mạnh rằng các quyền dân sự chính trị của người dân tộc thiểu số “được bảo đảm và thúc đẩy”.

Ông Thành Thanh Dải, một chuyên gia quan sát các hoạt động bảo vệ người thiểu số Việt Nam tại diễn đàn LHQ, nêu nhận định cá nhân của ông với VOA trong một cuộc phỏng vấn trước đây rằng việc chính phủ Việt Nam phủ nhận khái niệm dân tộc bản địa là “trái với quan điểm của LHQ và trái với thực tiễn của đất nước Việt Nam”./.

VOA

Nguồn: https://www.voatiengviet.com/a/gioi-hoat-dong-danh-gia-cao-viec-lhq-xac-nhan-nguoi-thuong-la-dan-toc-ban-ia/7839954.html?ltflags=mailer&utm_content=pg_nl&utm_medium=email&utm_source=B%E1%BA%A3n+tin+VOA+Ti%E1%BA%BFng+Vi%E1%BB%87t+h%E1%BA%B1ng+ng%C3%A0y&utm_campaign=EMAIL_CAMPAIGN_27.10.2024

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN TRÊN MẠNG VỚI HƠN 11500 TÁC PHẨM & TIẾT MỤC